

PEDAGOGICAL PREVENTION OF ADDICTIVE BEHAVIOR OF STUDENTS: THEORETICAL ASPECT

Horshevikova I. O.

Abstract: *The article discusses the views of modern scientists on the problem of preventing the addictive behavior of students and analyzes their research in both pedagogical and philosophical, psychological and medical literature. It is indicated that the problem of the prevention of addictive behavior is not thoroughly studied and requires the development of new effective methods and forms of work with students. It is noted that teachers should cooperate with doctors and law enforcement agencies to reduce the level of youth addiction in society.*

Key words: *student youth; addictive behavior; psychotropic substances; pedagogical prevention of addictive behavior; factors of addictive behavior, healthy lifestyle.*

УДК 37.04

РОЛЬ ЖІНОК-УКРАЇНОК У ПРОФЕСІЙНОМУ СТАНОВЛЕННІ МОЛОДІ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ (БІОГРАФІЧНО-ПЕРСОНАЛІСТИЧНИЙ ДИСКУРС)

О.В. ДЖУС, доцент, кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри професійної освіти та інноваційних технологій **ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»**

E-mail: dzhus1@ukr.net

Анотація. У статті аналізується внесок жінок-емігранток у фахове зростання молоді української діаспори та розвиток національної педагогічної думки за рубежом. Акцентовано на біографічно-персоналістичному дискурсі проблеми, ролі визначних представниць українського жіноцтва у розбудові освітніх інституцій, популяризації професійної підготовки молоді задля соціального зростання, збереження національної ідентичності в умовах відсутності власної держави, іншомовного оточення та панування чужоземних режимів. Проаналізовано творчий доробок українських жінок-педагогів-практиків і громадських діячок задля впровадження кращих традицій професійного становлення молоді в умовах чергової хвилі еміграції.

Ключові слова: українська еміграція, емігранти, діаспора, вчителі, українське жіноцтво, професійна підготовка, національне виховання, громадянське виховання, освітня діяльність, зміст, методи, методика, форми навчання, творча спадщина.

Актуальність (Introduction). Живим пам'ятником стихійного прагнення нації до волі дослідники називають українську еміграцію [9, 14]. "Ще не загострено пера, щоб передати всю велич нашої давнини, а з тим і міту українки" [2, 1]. Ці слова однієї з найвизначніших українських журналісток-емігранток другої половини ХХ століття І.Книш можна віднести і до малообізнаності наших сучасників із роллю сотень українських жінок-політичних емігрантів у розвитку національної педагогічної думки та професійному становленні молоді за межами України в місцях їхнього нового вимушеного поселення. Розкидані по різних материках, вони зуміли не лише втримати "тяглість із давниною", а й працювали над тим, щоб відкривати народженим поза межами рідної землі "ясну перспективу історичних діянь" українського народу, що полегшувала їм "оцінку власного себепізнання" [8, 5].

Діяльність жінок-педагогів у царині освіти, фахової підготовки молоді і національного пробудження свідомості жінки й дитини надихнула не одного сучасного науковця – як нашої держави, так і українського зарубіжжя, на глибокі наукові дослідження. Загальновідомими в середовищі філологів, істориків і педагогів є невсипуща праця в царині виведення "із темноти" та захисту населення краю літературна творчість «піонерки» українського жіноцтва Наталії Кобринської, педагога, визначної громадсько-політичної і культурно-освітньої діячки, публіцистки Мілени Рудницької, педагога, літературознавця, політика, державотворця, етнографа, історика Софії Русової, першої в світі жінки, офіційно зарахованої на військову

службу у званні офіцера, чотаря Української Галицької Армії (УГА), педагога-практика і науковця Олени Степанів (Дашкевич) та ін. [6].

Аналіз останніх джерел та публікацій (Analysis of recent researches and publications). Творчі надбання у царині вивчення різних аспектів організованої діяльності жінок-українок знайшли свій вияв у працях представниць української діаспори (М.Богачевської-Хом'як, Л.Бурачинської, О.Залізняка, І.Книш, І.Павликовської) та наукових дослідженнях учених нашої держави кінця ХХ – початку ХХІ ст.: О.Гнатчук, Н.Дармограй, Л.Дармохвал, П.Дутчак, М.Дядюк, О.Маланчук-Рибак, З.Нагачевської, В.Передирій, Т.Раєвич, Б.Савчук, Л.Смоляр). Разом з тим, питання ролі жінок-українок у професійному становленні українства діаспори не розглядалося як окрема проблема.

Мета (Purpose). Метою даної статті є розкриття внеску жінок-емігранток у фахове зростання молоді української діаспори та розвиток української педагогічної думки за рубежом у другій половині ХХ століття крізь призму біографічно-персоналістичного дискурсу.

Методи (Methods): пошуково-бібліографічний, порівняльно-зіставний, історико-ретроспективний, узагальнення і систематизації виявлених матеріалів, даних, положень, отриманих при вивченні літератури дотичної до теми.

Результати (Results). Новітня українська державотворчість уможливила повернення в національну культуру, науку, освіту тисяч маловідомих імен і постатей нашого історичного буття. Не можна твердити про еміграцію у час входження українських (зокрема, західноукраїнських земель) до складу Австро-Угорщини, однак, відсутність власної державності і певні паралелі стосовно умов та можливостей здобуття фахової освіти жінок дозволяють нам долучити аналіз їх професійної підготовки до пропонованого дослідження.

Першою представницею західноукраїнського жіноцтва яка “зложила докторат” в університеті у Цюриху і в 1894 р. здобула лікарський диплом, стала двоюрідна сестра піонерки українського жіночого руху в Галичині Наталії Кобринської Софія Окуневська. Можливість здобути вищу освіту в кінці 1860 – на початку 1870-их рр. була поодиноким, проте ці винятки стали стимулами до того, що в 1895 р. цар Австро-Угорщини дозволив університетам допускати жінок до студіювання на філософських (готувалися педагоги середніх шкіл і вчительських семінарій), медичних і фармацевтичних факультетах (відділеннях) університетів. Таким чином проблема вищої освіти формально виявилася подоланою, однак практично в життя вона не втілилась [3, 183-184].

Головними осередками для здобуття освіти дівчатами й надалі залишалися найбільші міста краю, зокрема Перемишль. З 1870 р. у цьому місті вже існувала жіноча державна семінарія, яка готувала вчителів для польських та українських початкових шкіл, а при монастирі Сестер Бенедиктинок функціонувала семикласна віділова школа для дівчат. Проте в них в основному навчалися мешканки Перемишля. Існували ще дві приватні школи-пансіони з інтернатами, але навчання в них було дорогим. Тобто вище зазначені освітні інституції для дівчат не лише не надавали належної освіти, але й сприяли їхній полонізації, оскільки навчання велось лише польською мовою.

Саме тому українська громада Перемишля і його околиць – заможні міщани, духовенство, інтелігенція, – гостро відчували брак української школи та домагалися її відкриття. Створення урядом постійних перешкод для реалізації цієї мети змусило свідомих перемишлян-українців будувати школу для дівчат за приватні кошти. Ініціатором цього процесу став член “Освітнього Товариства”, канцлер греко-католицької консисторії о. Лев Корсадевич. Він організував в 1891 р. громадське товариство “Бурса для дівчат русько-католицького обряду в Перемишлі”, яке займалось збиранням коштів для будови інтернат-пансіонату для дівчат. 24 січня 1884 р., оцінивши свої матеріальні можливості, товариство вирішує будувати не тільки інтернат, але й школу з рідномовним навчанням. Цього ж дня було змінено назву товариства, яке стало іменуватись “Руський інститут для дівчат в Перемишлі” (з 1927 р. – “Український інститут для дівчат у Перемишлі”). В статуті товариства зазначалося, що його метою є «допомога незаможним дівчатам, зокрема сиротам, книжками, одежею та безплатним навчанням і проживанням в інтернаті» [2, 1].

7 жовтня 1893 р. урочисто було закладено «угольний» камінь під забудову інституту, а в червні 1895 р. було оголошено про набір дівчат до нової школи. 18 жовтня 1896 р. відбулось урочисте відкриття Руського інституту для дівчат у Перемишлі, до якого у перший

шкільний рік вступило лише 24 учениці.

Першою директоркою Інституту стала Марія Примівна (Прима 1858-1928 рр.) – активна громадська діячка і педагог за покликанням, яка належала до тих перших ластівок-українських вчителів, які поофірувавши своїм особистим щастям, повністю віддалися праці виховання та навчання дівчат [10].

Активна діяльність народної вчительки та її соратників втілилися в організацію та функціонування бібліотеки при Інституті, яка в 1906 р. налічувала 1000 українських, німецьких, французьких та польських книг та 413 партитур музичних творів.

Добре обладнаними і просторими були фізичний і хімічний кабінети. Кабінет природознавства складався з зоологічного, ботанічного та мінералогічного відділів, в яких була достатня кількість мікроскопів (один на дві учениці). Особливої уваги заслуговував інститутський музей, що постійно поповнювався завдяки зусиллям вихованок Інституту фольклорним матеріалом, піснями, приповідками, домашніми речами, вишивками, одягом, старовинним посудом тощо [3, 1].

В Інституті діяла Марійська Дружина (жіноча організація релігійно-опікунського характеру), заснована 1912 р., яка мала власну бібліотеку та каплицю.

В 1903 р. при Інституті було зареєстровано лицей, згодом реформований у гімназію з шестирічним терміном навчання. Випускниці цього навчального закладу мали право вступу до університету, або ж могли продовжити навчання у торгівельних школах чи академіях мистецтв. Для потреб іногородніх школярів при Інституті функціонував інтернат з належними умовами для життя, розрахований на 200 учениць.

Надзвичайно широкою і різноманітною була навчальна програма. В Інституті вивчали українську, польську, німецьку, французьку, грецьку і латинську мови, математику, фізику, історію та географію з елементами відомостей про Україну, біологію, природу, хімію, каліграфію, малювання, стенографію, музику та співи, гімнастику, ручні роботи, релігію. Крім цього, дівчат навчали основ домашнього господарства, гігієни та виховання дітей. Навчання здійснювалося виключно українською мовою [2].

Палке відстоювання Марією Примою рідномовного навчання втілювалося й у тому, що в 1899 р. саме за її пропозицією було прийнято навчати української мови за загальнонавчаним українським правописом. Директорка виступила з заявою, що в Інституті не повинні здобувати освіту дівчата, які не бажають вивчати українську мову, літературу та історію. Таких принципів вона дотримувалась протягом усіх років перебування на цій посаді.

Національними і патріотичними переконаннями керувалася Марія Прима у підборі викладацького складу Інституту, який вражає своїм високопрофесійним та культурним рівнем. Тут працювали Олена Кульчицька та її сестра Ольга (майстриня художнього килимарства), Тетяна Лепка (дочка Богдана Лепкого), Анна Долинська, Катерина Чертенко-Ольшанська та ін. Крім того, до навчання були залучені педагоги з чоловічої гімназії: Михайло Грушевський, Григорій Величко, Северин Зарицький, Омелян Кордасевич, Іван Наконечний, Іван Прийма та відомий свого часу композитор о. Максим Копко [2].

Заслугує на увагу характеристика самої Марії Прими як вчительки й керівника. Все особисте відходило на другий план, життя Марії Прими повністю було віддане школі. Людяність, доброта, порядність поєднувались в її характері вимогливістю. Провина котроїсь з дівчат не залишалась поза увагою педагога. Однак зауваження Марія Примівна робила тактовно, не принижуючи людської гідності своїх вихованок. Про педагогічний талант невтомної трудівниці дізнаємось зі спогадів однієї з її вихованок – Марії Фуртак-Деркачевої, яка писала: “вона жила життям всіх нас разом і кожної з окрема. Знала нас, цікавилась кожною подією в нашому житті, раділа з нами, помагала. Уміла використати кожную нагоду, щоб розкинути між нас свої думки. І вони ставали цементом, що спаював в одну цілісність наше набуте в школі знання [10, 1].

Таким чином дорогу до майбутнього змістовного життя українській жінці було відкрито. Інститут став центром української культури регіону. В його головній аудиторії крім лекцій і святкових імпрез інститутів відбувалися вистави приїжджих митців, виступи видатних людей, мандрівних українських театрів. Популярність навчального закладу швидко зростала, сюди приїжджали на навчання не лише з усіх куточків Галичини, а й з Східної України.

Масштабна і самовіддана робота Марії Прими була продовжена її послідовниками,

хоча в силу історичних і політичних причин не так активно. Через хворобу народна вчителька змушена була покинути улюблену справу. В 1916 році вона переїхала в с. Лолин Долинського району Івано-Франківської області та знайшла притулок у родині місцевого пароха о. Лукомського (його мати була сестрою М. Прими).

«Як умру, нічого не станеться, не змінить, лише кілька сердець болюче сколихнеться», – передікала Марія Прима, що пішла з життя 18 травня 1928 р. [3, 1]. Однак, «кілька сердець», не тільки болюче сколихнулися, але і все зробили для увіковічення пам'яті першої директорки Інституту для дівчат у Перемишлі.

Підтвердженням визнання плідної педагогічної діяльності видатної директорки стало створення в 1928 р. Тимчасового комітету для вшанування її пам'яті. За сприяння членів комітету було зібрано кошти на могильний кам'яний хрест та стипендію ім. Марії Прими. 3 вересня 1929 р. відбулось урочисте посвячення меморіальної дошки в її честь, а 28 вересня 1930 р. в с. Лолин відбулось освячення її могили [3, 1].

Велика заслуга в тому, що пам'ять про видатну жінку-педагога не загинула, Союзу Українок м. Болехова (Долинського р-ну Івано-Франківської обл.), зокрема його тогочасної голови Лариси Дармохвал. Саме їй вдалось відшукати та реставрувати після сплюндрування радянською владою могилу першої директорки Інституту для дівчат у Перемишлі. А 4 червня 1996 р. в честь Марії Прими в м. Болехові було відкрито «Школу шляхетної українки». Схожий змістовним насиченням навчально-виховний заклад цього року відкрито також у м. Львові з ініціативи заступника голови «Союзу українок» України Ростислави Федак [5].

Інститут для дівчат у Перемишлі став чи не найбільшим у Східній Галичині осередком національних і патріотичних почувань, де учениці мали змогу здобувати рідномовну освіту, а сподвижницька праця Марії Прими та її послідовників надихнула й сучасне українське жіноцтво на просвітницьку роботу з українською молоддю, вона була, є, і ймовірно, буде актуальною тривалий час.

Так, Олена (Галина) Юліанівна Залізник народилася 20 березня 1886 р. в с. Сенечіл Долинського повіту (тепер Долинський р-н Івано-Франківської обл.) в сім'ї греко-католицького священика Ю.Охримовича, яка виростила цілу плеяду визначних громадсько-культурних діячів, імена котрих упродовж десятиліть замовчувалися, а діяльність і творчість фальсифікувалися. Після закінчення Львівського університету працювала в єдиній у межах Австро-Угорської імперії українській жіночій гімназії, відкритій представницями греко-католицького чернечого згромадження Сестер Василіянок.

Повернувшись після поразки національних визвольних змагань до Відня, О.Залізник стала членом, а на початку 1920-х рр. – головою "Українського жіночого союзу" – першої за межами України жіночої організації соборницького характеру, в якій працювали жінки-вихідці зі східних і західних українських земель. Під її керівництвом "Український жіночий союз" тісно співпрацював із "Союзом українок" у Львові та з Українською національною жіночою радою в Празі, очолюваною С.Русовою. У 1921-1923 рр. разом із С.Русовою брала участь у роботі конгресів і нарад Ліги Миру і Свободи у Відні й Гаазі.

Палким речником родинного виховання як основи національних «почувань дитини» виступила І.Петрів – галицький педагог, журналіст, літератор, громадсько-просвітницький діяч, яка провадила роботу в Німеччині, Бельгії, Канаді. Родину вона називала заповідником, який зберігає наші «звичаї-обичаї, пристосовуючи їх до новітніх вимог», творить «нові дорожності» і збагачує релігійну й національну традицію українців. Не випадково книга І.Петрів «За душу дитини», яка побачила світ у 1949 р. у Бельгії, була покликана допомогти молодим батькам в умовах «скитальницького життя» врятувати молоді українські душі для Бога, для України» [7, 38].

Великий внесок у розвиток теорії та практики українського дошкільця і підготовці фахівців для його належного розвитку в діаспорі зробила Ірина Вінницька-Пеленська – дружина відомого громадського діяча Євгена Юлія Пеленського. Народилася 6 листопада 1906 р. в с. Грабовець близько Стрия в родині вчителів. Середню освіту здобула в Стрию, вищу – у Львівському університеті, який закінчила в 1933 р. із званням магістра слов'янської філології. Працювала викладачем Торговельної гімназії Українського Педагогічного Товариства "Рідна школа" у Львові (1939-1940), а також у Львівському Національному музеї.

У повоєнний період опинилася на еміграції в Австралії, де в 1949 р. заснувала "Союз

українок". Там же організовувала школи українознавства (1952-1962 рр.). У 1962 р. переїхала до Філадельфії (США). Упродовж 1963-1966 рр. викладала українську мову в середній школі українознавства. Була пресовою референткою (інструктором по пресі) Централі Союзу українок Америки, редагувала дошкільну літературу в журналі "Рідна Школа", публікувала методичні матеріали для потреб дошкільних закладів.

У 1967 р. І.Пеленську була обрана заступником голови Світової Ради Дошкілля (СРД), яка в той час знаходилася в Торонто. З перенесенням у 1970 р. СРД до США І.Пеленська стає її головою і впродовж 7 років працює над консолідацією зусиль українського жіноцтва Західної Європи Америки й Австралії в ділянці розбудови установ українського дошкільного виховання. Зусиллями керівників СРД. було розроблено розіслано українським організаціям світу для апробації новий правильник, пристосований до організаційних, координаційних форм української виховної системи в рамках Світового Конгресу Вільних Українців.

Поважне місце в українській еміграції посідають поселення на австралійському континенті. На відміну від післявоєнної еміграції з країн Центральної та Західної Європи до США, Канади і держав Південної Америки, яка фактично була інтеграцією в "зоранізовану" діаспору, осідок в Австралії став для українців "суцільним експериментом" [9, 15]. Метою української освіти в Австралії було намагання "розвивати знання української мови та виховувати українську свідомість" [9, 129-130]. Саме жінки стали опікунками українського шкільництва, зокрема й фахового, в цій державі. Серед керманічів і вчителів перших "рідних" шкіл (спочатку в таборах переселенців, згодом у місцях осідку емігрантів з України, ще пізніше – в Українській центральній шкільній раді) бачимо чималу кількість жіночих імен: Є.Барчинська, С.Ваврик, Л.Гаєвська-Денес, О.Качан, Б.Коваленко, М.Ковшик, Г.Косарська, Н.Михайлишин, С.Сивенька, Т.Сліпецька та ін. Однак найбільш яскравими постатями українського жіночого педагогічного простору Австралії можна вважати Марію Дейко, Тетяну Бабій, Зіну Ботте, Стефанію Даюк.

Марія Дейко – мовознавець, педагог і освітня діячка, випускниця Вищих жіночих курсів у Петербурзі та філософського факультету Сорбонни в Парижі, завідувач кафедри методики навчання Педагогічного інституту в Харкові. З 1944 р. перебувала на еміграції в таборах переміщених осіб у Німеччині, а з 1949 р. – в Австралії, де стала діяльною членкинею "Рідної школи", почесним членом Української центральної шкільної ради та членом її Програмно-методичної комісії. Для потреб українського шкільництва в нових умовах підготувала низку підручників ("Буквар", "Рідне слово", "Волошки" (1963), "Рідний край", "Євшан-зілля" (1965), "Про що тирса шелестіла" (1969), які були популярними далеко за межами австралійського континенту. Більшість із них Виховно-освітня комісія Світового конгресу вільних українців рекомендувала до вжитку в школах українознавства та в рідних школах усіх держав "Вільного Світу" [4, 4]. У рецензіях і відгуках на ці праці читаємо: "Марія Дейко рішилася вийти назустріч дійсності життя, а не залишитися при старих теоріях і мріях... Їхню [підручників – О.Дж.] появу виправдало життя..." [3, 155].

Тетяна Бабій – педагог, громадська діячка, репрезентантка "Союзу українок" Австралії при Жіночій раді Сіднею, делегат від українського жіноцтва на міжнародному з'їзді "університетських" жінок у Брізбані (1965). У Сіднеї працювала вчителькою в школі українознавства, була керівником педагогічних курсів, де викладала українську літературу і педагогіку (1963-1979). Результатом праці на останніх стали конспекти двох курсів із педагогіки для українських педагогічних шкіл (1980).

Стефанія Даюк – член парламентарного комітету Нового Південного Уельсу (НПУ) "у справах кінцевого середньо-шкільного іспиту" з "модерних" мов (1978-1991), член дорадчого комітету уряду НПУ з навчальних програм початкових шкіл (із 1983), організатор курсів підвищення кваліфікації для вчителів українських суботніх шкіл, викладач економіки у закладах вищої технічної освіти та референт зовнішніх зв'язків Української шкільної ради НПУ. С.Даюк стала також автором підручника для початкових класів "Моя абетка" (1988). За активну діяльність у шкільній та суспільній сферах нагороджена відзнакою "Орден Австралії" (1983) [6, 68-69].

Зіна Ботте (Чуйко) – бакалавр гуманітарних наук Мельборнського університету, викладач англійської, німецької та французької мов у австралійських середніх школах, вчителька українських суботніх шкіл; у 1989-1991 рр. – екзаменатор української мови на

матуральних іспитах Міністерства освіти Вікторії, член "Пласту", "Союзу українок" Австралії, українського студентського товариства, хору "Чайка", театру ім. Л.Курбаса, Літературно-мистецького клубу ім. В.Симоненка. У 1990 р. стала співзасновником і першими головою Австралійської Фундації Допомоги Дітям Чорнобиля, спільно з членами комісії Верховної Ради України з питань Чорнобильської катастрофи та у справах жінок, сім'ї і дитини брала участь у першій офіційній поїздки на Чорнобильську АЕС. Постановою Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України удостоєна звання "Чорнобильська Мати" (1991), відзначена пластовим орденом "Вічного вогню". З 1992 р. стала першим почесним генеральним Консулом України в Австралії з осідком у Мельбурні [6, 47].

Висновки і перспективи (Discussion). Таким чином, можна констатувати, що жінки-українки і за межами рідної землі працювали над розробкою важливих виховно-освітніх проблем, які є невід'ємною складовою національної педагогічної думки. Вони активно реалізовували їх на практиці у сфері професійної підготовки молоді, гідно репрезентували українство перед світовою спільнотою, а їх досвід і творча спадщина потребують поглибленого вивчення і аналізу, адже містять чимало практичних порад і є унікальною сторінкою історії української професійної освіти.

Список використаних джерел

1. Дармохвал. Л. Вони стануть шляхетними. *Джерело*. 1996. 2 березня.
2. Дармохвал Л. Забута Богом і людьми. *Свіча*. 1997. 10 вересня.
3. Дейко М. Волошки. Друга читанка – підручник після букваря з мовними й граматичними вправами та українсько-англійським словником. Австралія-Англія: Рідна мова, 1979. 156 с.
4. Джус О.В. Залізняк Олена (Галина). У кн.: Антологія педагогічної думки Східної Галичини та українського зарубіжжя ХХ століття: навчальний посібник / [Т.К.Завгородня, З.І.Нагачевська, Н.М.Салига та ін.]. Івано-Франківськ: Вид-во "Плаї" ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2008. С. 218-227.
5. Джус О. «Школа шляхетних українок» як осередок національно-громадянського становлення української молоді. *Вісник Прикарпатського національного університету. Серія: Педагогіка*. Івано-Франківськ, 2011. Вип. XL. С. 12-15.
6. Енциклопедія української діаспори. Т. 4 (Австралія – Азія – Африка) / За ред. В.Маркуся та ін. – Київ – Нью-Йорк – Чикаго – Мельбурн. 1995. 250 с.
7. Іванна Петрів. За душу української дитини: Накладом Українського Видавництва в Бельгії. К.Мульчевич-Малін. 1949. 40 с.
8. Книш І. Відгуки часу: вибрані нариси, статті, спогади, матеріяли. Віннепег, 1972. 404 с.
9. Українці в Австралії: Матеріали до історії поселення українців в Австралії. Накладом Союзу українських організацій Австралії (СУО). (Наукове Товариство ім. Шевченка в Австралії. Бібліотека Українознавства. Ч. 15). Мельбурн – Австралія, 1966. 864 с.
10. Фуртак-Деркачева. М. Марія Примівна. Нова Хата. 1928. Липень-серпень. С. 1.

References

1. Goodbye. L. They will become noble. Source. March 2, 1996.
2. Dormoval L. Forgotten God and people. Candle September 10, 1997.
3. Deiko M. Voloshka. The second reading - a textbook after the primer with language and grammar exercises and the Ukrainian-English dictionary. Australia-England: Native language, 1979. 156 p.
4. Juss O.V. Zelenyak Olena (Galina). In the book: Anthology of Pedagogical Thought of Eastern Galicia and Ukrainian Foreign Studies of the 20th Century: Textbook / [T.K.Zavgorodnia, Z.I.Nagachevska, N.M.Salyga, etc.]. Ivano-Frankivsk: View of "Plai" CIT of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, 2008. pp. 218-227.
5. Juss O. "School of noble Ukrainian women" as the center of national and civic formation of Ukrainian youth. Bulletin of the Precarpathian National University. Series: Pedagogy. Ivano-Frankivsk, 2011. Vp. XL Pp. 12-15.
6. The Encyclopedia of the Ukrainian Diaspora. T. 4 (Australia-Asia-Africa) / Ed. V.Markusya and others. - Kiev - New York - Chicago - Melbourne. 1995. 250 s.

7. Ivanna Petriv For the soul of a Ukrainian child: An overview of the Ukrainian Publishing House in Belgium. K.Mulcevich-Malin. 1949. 40 s.
8. Knish I. Reviews time: selected essays, articles, memoirs, materials. Winnipeg, 1972. 404 pp.
9. Ukrainians in Australia: Materials for the settlement of Ukrainians in Australia. Supplemented by the Union of Ukrainian Organizations of Australia (SIO). (Shevchenko Scientific Society in Australia, Library of Ukrainian Studies, Ch. 15). Melbourne - Australia, 1966. 864 p.
10. Furtak-Derkachev. M. Maria Prymovna. New Hata July 1928. July-August. P. 1.

РОЛЬ ЖЕНЩИН-УКРАИНОК В ПРОФЕССИОНАЛЬНОМ СТАНОВЛЕНИИ МОЛОДЕЖИ УКРАИНСКОЙ ДИАСПОРЫ (БИОГРАФИЧЕСКИ-ПЕРСОНАЛИСТИЧЕСКИЙ ДИСКУРС)

Джус О.В.

Аннотация. В статье анализируется вклад женщин-эмигранток в профессиональный рост молодежи украинской диаспоры и развитие национальной педагогической мысли за рубежом. Акценовано на биографически-персоналистическом дискурсе проблемы, роли выдающихся представительниц украинских женщин в развитии образовательных учреждений, популяризации профессиональной подготовки молодежи для социального роста, сохранения национальной идентичности в условиях отсутствия собственного государства, иноязычного окружения и господства иностранных режимов. Проанализированы творчество украинских женщин-педагогов-практиков и общественных деятельниц для внедрения лучших традиций профессионального становления молодежи в условиях очередной волны эмиграции.

Ключевые слова: украинская эмиграция, эмигранты, диаспора, учителя, украинские женщины, профессиональная подготовка, национальное воспитание, гражданское воспитание, образовательная деятельность, содержание, методы, методика, формы обучения, творческое наследие.

THE ROLE OF UKRAINIAN WOMEN IN THE PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF THE YOUTH OF THE UKRAINIAN DIASPORA (BIOGRAPHICAL AND PERSONALISTIC DISCOURSE)

Dzhus O.V.

Abstract. The article analyzes the contribution of women emigrants to the professional growth of Ukrainian diaspora youth and the development of national pedagogical thought abroad. The biographical-personalistic discourse focuses on the problem of the role of prominent representatives of Ukrainian women in the development of educational institutions, the promotion of youth training for the sake of social growth, the preservation of national identity in the absence of their own state, foreign-language environment and the rule of foreign regimes. The creative work of Ukrainian female pedagogues-practitioners and public figures has been analyzed in order to introduce the best traditions of professional formation of young people in the conditions of the next wave of emigration.

Key words: Ukrainian emigration, emigrants, diaspora, teachers, Ukrainian women, vocational training, national education, civic education, educational activity, content, methods, methodology, forms of learning, creative heritage.